

ПЕМЕНУЛА

Т. Симеонов.

Странника и Тетида

„Слепци сж те--и всуе
дврят в живота да видят
своите сжнища. И горчи
в душата им, кога разбе-
рат, че сж измамени“.

Николай Райков

Там зад джрвесата, в граджт на вечните ле-
генди, слжницето тихо бележеше скжрбен заник.
Морен ден умираше и мрак завладяваше земята...

... В прихлупен таван, край града, живееше
отколе певец един сжс своята любима. Певецжт
наричаха „Странника на нашата земя“, а любима-
та му — Тетида.

Песни пееше певецжт, песни от които ляха-
ше болка ... Те бежа като звуци от надгробна пе-
сен.

Един ден Тетида се завжрна от храмжт, кж-
дето прекарваше повече от времето си, защото за-
боле, а певецжт отиде пред олтаря на своя храм,
за да изпее една песен на своята душа ...

И там очакваше странника народа, та след
извжршване на богусложението, песните си нему
да изпее ...

А кога народа изпълни храмжт, певецжт трж-
пен взема своята лира, вжздигна глас и за скжр-
бите на своя народ запе, защото искаше да чуе
народа своите тжги, а сетне да запее за своите
болки и тия на Тетида ...

— Народе мой, царе над теб да не царуват...
И Нека за вождове ти бжде едничкия Бог ... Едни-
чкижк Той нека бжде монарха ...

И народа заслуша . . .

Ала зачу се пред дворите на храма, че царят иде. И след малко той влезе. Подир него двама с сини тоги обвити, следваха . . . Зад тях бе прегърбен в одежди беловлас старец и невржстни деца, облечени в бели дрехи с накити и цветя.

Царят седна на своя трон, народа утихна, а певецът дръпна струните и отново зареди песен:

— В ярост са гърди ми, народе, но аз ще пея, до когато удари последния ми час . . . Ала чуйте: . . . гробове на много синове на тая грешна земя сж там забравени в тревя . . . Гробове студени, под чиято рохкава пръст сж скъпи рожби . . . Там сж гробове, а тука плачове, скърби и тегла. . . О, бедни майки, збрани под тоя свещен покров, вие нема да зжрнете очите на вашите рожби . . . Вие никога няма да ги видите . . . О горчиви сжлзи, пролети за тези чеда, майки клетки! . . . На майките сжлзите сж горчиви . . . Горко на нашия цар, ако ги вкуси . . . Но чуйте, чуйте как мржтвите скитат и ледено плачат! . . . Познавате ли ги . . . Те сж наши деца, могжщи братя,—те сж падналите в борбата—синове на нашата родина . . .

— И очите на Певеца се належа и помжтиха от сжлзи . . .

А народа вкаменен, приклонил глава пред олтаря, мжлчеше. Мжлчеше и царят.

Замжлча малко певецът задавен, въздхна, а после дръпна опнатите струни и пак задавено започна:

— Царю! Владетелю на тази земя, защо мжлчиш? Защо поне дума за народа окаян не кажеш. Той е пред тебе и мжлком чрез мене говори! . . . Заговори моя беден народ, защото му отнехте радоста, защото го хвжрлихте в огня, в проклятието! . . . Защо не говориш, царю? . . . Или и тебе е тежко! Ето, народа чака от тебе—една дума чака той да чуе и да си отиде—така завжрши певецът и замреха звуците на песента му, а той извжрна очи и погледна народа . . .

И десетина ржце от насжбралите се, се издигнаха и захвжрляха цветя вржз него . . .

А царят мрачно стана, лицето му се изкриви

от злоба; той гордо вдигна длан, посочи певица и извика с разярен глас:

— О, нещастнико, ти никога няма да видиш бял свят!.. В вериги ще те свържа и в светлина ще ослепееш!... Отведете го в кулата! — и като слезе от трона, налуствна храмът смутен...

Стражата поведе певица след него... Надалече се виждаха острите зъбери на стените, и стърчаха кулите на вековния затвор, който бе почернял от мъглите, секаш погълнал тъмнината на света...

Певицата изведоха от храмът. Той пристъпяше, обронил глава, защото бе безсилен народа за него, защото ничия ръка не може да го спаси, а Тетида далече го чакаше и мисли за нея го измъчваха, гнетеха...

Народа си разотиде и в храмът отново настъпи тишина... Никой нямаше... Само трима свещеници, ниско коленичили пред иконите на Христа, благовейно шепнеха молитви и смиренно се молеха... Сълзи беха очите им...

Като свършиха горещите си молитви, те станаха, прекръстиха се трикратно, свалиха своите одежди и напустанаха храмът...

Старият черковен служител изгаси догорящите свещи, изгаси блещукащите кандила, а храмът опусте и мрак припадна наоколо...

А край черковните двори, изправени при студените зидове, с блюда в попукани ръце, стояха неколцина слепи!

— Защо ли, тий народа безмълвен и тъжно си отиде?... Кого отведоха стражите?... И камбаната млъкна рано, и ничия ръка монета на нас не хвърли...

И закрачиха очудено нататък, а слепите им очи, студено и страшно гледаха. — — —

* * *

Отминаха много дни... Народа не чуваше вече песента на певица....

А бедната Тетида, все навсуе очакваше с надежда, че ще зърне своя мил некога...

В една късна привечер, когато духаше сту-

ТЕМЕНУГИ

дено, Тетида се запжти кжм гробищата . . . Тя искаше да зжрне и се увери, дали няма в царството на сенките, нечий безкржстен гроб, та дано бжде той поне на нейния любим, защото ѝ омржзна да слуша зли навети от людски уста . . .

Тя научи от тжлпата, която бе тогава в храма, че нейният певец бе по царска повеля откаран в кулата . . .

И от тогава нищо не чу за него . . . Джлго се моли тя на стражите да я пуснат да отиде при царя, но те ѝ отказаха и изпждиха . . .

И сега под мржтвите сенки на кипарисите тя тжрсеше, тжрсеше желанния гроб, и джлго плака над незнайни буренясаи купчини пржст, наредени в джлги редици в царството на вечните покои . . .

Ала не можа да намери гробжт . . .

Тетида легна на постеля и никой не идваше при нея . . .

А подир десетина деня, в едно тжмно утро, намериха я пред железните врати на царевият дворец мржтва. Двама служители дойдоха с една кола, обвиха я в парцали и я откараха . . .

Кжсно вечерта, през една разкривена уличка, никой да не види я пренесоха в царството на мржтвите . . .

Бедната Тетида! Тя бе престояла цела ноц пред двореца, искайки да я пуснат, а понеже беше слаба и болна, през ноцта студжт я вкочени . . .

На другия ден сутринта, разчу се между народа, че в кулата на царя обесели певецжт.

А след обед народа заизлиза из кжщи и се тжлпеше пред площада на храма . . .

Жените беха донесли жито, посипано с ванилия и захар, а младите — цветя. И там научиха, че Тетида умрела от скржб миналата вечер, пред дверите на царевия чертог . . .

Всички сбрани плачеха и вжзнисаха молитви Наоколо миришеше на тамян, а в храма беха запалени хиляди свещи . . .

А вжн небето бе покрито с черни облаци, надвесени зловещо над земята, готови да заридаят за смжрта на Певецжт и Тетида . . .

Звезделии Ц

КРАЙ РУЧЕЯ

Откъслек.

„Унесемо в първи сн непробудено дреме цяло село, сгушено в балканска пазва; а от към долчинката, край селките на църковен двор, като из под земята, се въззема въздишката на неспокойна жабка, като възглас на вечерна молитва, която се прелива в невнятно мълчание“ . . .

Ив. Кирилов.

. . . И когато росна утрен, знойно пладне, или късно прохладна вечер, когато повее в здрача зефира, примесен със мириз от сухо сено, пътници се отправи татък из дола: намери ще младо конярче, което ще замаха с калпаче в ръка и ще го плаши и моли да заобиколи лобното место . . .

И ако пътникът е изморен и наминае под дебелина сенка на широколистния се брест, за да се разхлади, като наплиска погорелото си лице и глътне със шепа от студения ручей; при него ще дойде, като се изхлузи под дреновата си тояга конярчето и ще почне да му разправя със страховна увереност страшната история за момъка и злата самодива . . .

И не поверва ли той и се надсмее над глупаво празноверие, то ще го моли да попита стария воденичар бай Рачо, който със очите си е видел тогава, хе там край върбите до пътя . . .

И дълго ще разправя конярчето така леко и наивно, щото невероющия пътник ще се увлече в приказния разказ и ще се загледа в джното на втжнания в зеленина и в птичи чуруликания дол, гдето между увиснали върби и стройни белокорни тополи, се крие загадъчния запустел ручей . . .

Пътеката що води там е обтжнала в гъста

Т Е М Е Н У Г И

трева. Ничия човешка стъпка не личи, а в големото каменно корито са се поселили легион водни музиканти, които от ранна привечер до късни полунощи непрестано квакат, сврени между сплетен жабуняк . . .

. . . Конярчето, ще свършва и отново ще започва разказът, до като стъмне и заблещукат низ полето конярски огньовете, а от към реката повее тих ветрец, носящ прохлада и ухания от жълтурчета и здравец . . .

И когато се издигне по безпределното небе, болестно бледа светлина, ще засиле всичко около връст, като оподоби клатящите се гранки на заплашителни призрачни ръце и привърне шубраците и камънаците на сребрикави призраци; ще се обагри ромолящия ручей със светликава начупена лента—секаш безброй бистри звездици и тогава на пътникът ще му се мерне татък белата самодива със слуснати кичурки разпиляни коси, която се къпе и плъска край върбалака до чучура и простира ръце към захласнат у нея пленен момък . . .

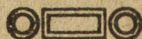
Смълчано и пусто наоколо! . . .

А щом ноща превали и изток заруменее, момък и самодива ще затичат низ сините сенки на върбите, хванят, приплетат и притиснат с' жар . . .

И призори, кога небето виделее и полжхне утрев хлад, и от далечното глжхнало село се чуят проточени петлийови песни; — сплотени в безумна целувка момък и самодива, чезнат под сведените клони и се губят в синята утринна мъгла . . .

Съмва . . .

. . . И конярчето ще привърше, ще стане и подвикне на стадото коне, а пътникът увлечен, слушал целата безкрайна балада на наивния разказвач—ще стане и заобиколи забраненото место край ручея и ще се изгуби низ горската пътека; ще чувствава над себе си вихрения танец на невидими самодиви, които ще се разсипят на загадки потайни и като облак тжмен ще надвиснат, за да забулят в сянка светът . . .

Д. Демова

ПАЗАРЕН ДЕН

Аз се скитам из гмижащата тжлпа на пазара . . . Несконечаема вжрволица се протака от хора безспирно ходящи. Наоколо се носи миризма на тжсто печено и различни вкусни ястиета. Това приятно ухание ми вжзбуждаше и дразнеше апетита.

Изведнаж без да ща бех понесена от тласжка на бесната тжлпа пред една джсчена гостилница. Пред нея имаше един мангал, пжлен сжс жар, а отгоре се печеха мазни кебапчета, от които се издигаше сжблазнителна миризма, а кипящата мас цвжрчеше по обгорелата скара. Близо до мангала стжрчеше дебел човек, цел изцапан, с мазно зачервено лице; изглеждаше, че той бе доволен от себе си. Той често, често повтаряше, като тракаше с дилавчето:

— Ама че тжсти кебапчета, а! . . .

Сжс себе си имах всичко шест лева, които майка ми бе дала да си купя блок. Аз не можах да тжрпя . . . Купих кебапчета и топжл хлеб, седнах на една от скамейките и лакомо почнах да гжлтам.

Гостилничара чевржсто работеше и сред неразбираемата гжчка ясно изпжкваше неговото „ида-а! . . .“

До мен на сжщата скамейка седеше един турчин, сжс сиви гайтанлий потури, с голема чалма и броеше парите си. Той страхливо поглеждаше ту кжм мене, ту кжм кесията си и като че ли искаше да ми каже: „Какво ме гледаш тжй? Тези пари сж мой; аз сжс труд сжм ги спечелил . . . От тжмни зори аз цел ден виках по пазаря „Варен гойл“ . . .“

Станах и проджлжих низ навалицата . . .

Ст. Дундаков.

СТЕНЕ гората
ветжра вей—
тжнка слата
кляни люлей . . .

Стене гората
ветжра вей
сухи листата
люшка, пилей . . .

Звезделин Цонев

ДОЧУ ЛИ на птичка плача,
който низ утрото стене—
студено е вече и топла луча
не блеска по хжлми студени . . .

Самотна сже болка в'душа
тя горко в мжглите прилита—
не е ли тжй чужда в света,
не е ли от болки убита? . . .

Тжй всичко е ледно, пустинно
и птичка не гали луча,
небето е хладно и синйо—
Дочу ли, дочу ли плача? . . .

Плевен.

Тр. Ангелов.

ЧЕРНА мисл, зла помисл
мен тегней, —
лжч в небето, а скрццето
се не смей . . .

То жалес, жялно пее, —
студеней . . .
Няма радост, в мойта младост
скржб владей . . .

Невежин

В ДЖЛБИНАТА на душата
ме джлбае злобна скржб . . .
И гората осланена
тихо гледа в лунний скрп—
сякяш в бледианата
тя гатанка нерешена
ще сжзре . . .

В дълбината на душата
там царува черна скръб
Ах! пак някой сепна мрака
сже въздишка този път;
там сиротно той заплака
и умре . . .

Орхание.

Василия Бояджиева

ПОД ласките на нощни небеса
аз искам тихо, тихо да почина—
под сенките на тъмни дървеса
тжй цела нощ самотна да премина

Глава привела тжжно да припомня
за мойта скръбна младост и моите
[тжмни дни,
че скитах тжй немил и бездомна
кат чайката сиротна над бурните вълни

Неделчо Тинчев.

Из џижла: „Искри в ноща“

1. ВЖЛШЕБНА майска нощ; трептят
[звездите,

Луната блела тайнствено грей,
Далеко татжк из между скалите
Поток заглжващ тжжен химн пей.

Ноща сже мавтията си обвива
Народ уморен—и цветята;
Сал аз самотен из гората
Вжрвя, сжрцето ми се тежко свива . . .

2. ЛИЧКА . . . / Дивна красота,
Роза џжфнала през май;
Росен блен на младоста
Кой томление не знай . . .

За едно, сжрце копией:—
Личка да ме милува;
За едно душа се рей:
Личка да ме приспива . . .

Сухиндол 1921 г.

Минко Марков

ЕДИН ЖИВОТ...

Бавно отлитат дните към своята вечност и отнискат със себе, некак неусетно, радостта, щастие-то и светлината на една бедна душа...

В малка хижа, от която вееше само мрак и хлад, и в която гордо властуваше мизерията — на постеля лежеше бедната Мара. Тжкмо сега, когато тя е в зарята на своята младост и когато живота за нея трябва да бжде в най-прелестния си чар — сега жестоката неумолима съдба ѝ повеляваше да се прости със света...

Бледа и изпита, тя протегна своята изнемо-щяла ръка и болезнено извика:

— Майко!... аз умирам... Аз виждам мржт-ви по гробища... Мржтви сенки скитосват ам, под нависналите клони и ме се усмихват, майко!... Те протегат ръце към мене и ме канят; а ето и татко, майко!... Аз отивам вече; така свещ мж-ждееща гасней и тжй безпросветен мрак настава... Майко!... Майко!...

С последни усилия, тя подигна своята уморе-на глава, със гаснеющ поглед обходи всека шарка на своята тжмна хижа, като че ли да си вземе сбо-гом, с тия скжпи ней неща, прихлупи поглед и ед-на предсмжртна усмивка озари ледените ѝ устни и бледото ѝ лице... Изглеждаше, че тя изпитваше велико неземно щастие, прощавайки се със живо-та и света...

— Майко, проклет нека бжде моя Бог! — промжлви тя и като стисна силно със студените си пржсти майчината си трепетна ръка, почти кон-вулсивно, като че ли се залавяше чрез нея за жи-вота, втренчено загледа през разкривения прозо-рец навжн. Очите ѝ хлжтнали, ставаха неподвижни и студени, устните ѝ се разтвориха няколко пжти: тя пое въздух, възджхна джлбоко и като се за-кашли силно, падна на изжрпената постилка...

Майката лудо изписка...

— Мамичко!... Изджхна моето дете!...

Така залезе тихо живота, живота на бедната

Т Е М Е Н У Г И

Мара.

А там зад бледо дрезгав хоризонт, изплава луната, разперила своите светли криле. Сноп светли лучи нахълтаха в тъмната стая и озариха безжизненото лице на мъргвата, до чийто руси къдри мжждееха смътно свещите...

Заспала, като дете на сладък сън, в тая прихлупена стреха, необезпокоявана вече от житейският шум и суета...

Тя спеше, потънала вече в цветя, оросени от сълзите на сиротната майка...

* * *

На другия ден, след обед, тежък камбанен звън се отекваше в навъсения жалък въздух... След малко из тесната улица вървеше погребално шествие. Камбанните звуци още потъжно се проточиха и залеха околността с траур и скръб...

Малко дете носеше скромен дървен кръст, след него други — носеха цветя и подире следваше свещеникът, зад който се клатеше погребална колесница а след нея редица траурни жени, на които очите беха потънали в сълзи.

В погребалната колесница бе положен кофчега, а в него студения труп на Мара, около когото беха разхвърляни куп цветя... Тя беше облечена в бело.

Катафалката бавно вървеше... Тя бавно отнисаше Мара, към парка на кръстовете, съпроводвана от плачът на разбитата майка...

Как горко плака ми душата!...

А далече, към царството на мъртвите, изчезна погребалната колесница, потулиха се следите...

И привечер, когато угасна тихо деня и млъкна всичко там, сенките на близките кипариси застелеха купчината претна пръст, в края на която стърчеше дървения кръст, застанал секаш да pazi поставената от съдбата под него студена плът...

... Там, където е изграден храма за нея и от където няма никога да се върне...

Там, между стърчащите безрой кръстове и цветя е гробът на бедната Мара, пуст и студен...

Ст Тодоров.

ИДОЛ И БОГОМОЛЕЦ

Фрагмент из турнатата под печат книга
„ХУДОЖНИКА ЛЮДМИЛ“

— О слушай, слушай, да ти разкажа за Идолжт и Богомолецжт . . .

. . . И застанал, коленичил с дълбоко смирение и надежда богомолецжт пред загледаните очи на своя загаджен Идол, благоговейно застанал, с непоколебаема вера, че най-после е настъпил краят на досегашните сжмнения и тжги, сжмнения и тжги в неравният и изменчив пжт кжм своя заветен Идеал, и с който се стремел още от невржстен юноша . . .

И молил се той дълго . . . Степта около му вече била безкрайна вековна гора, гората се заменила с бурно море, морето — с голем шумен град, а граджт — с непрестжпна планина, с побулени в ижгла снежни върхове . . . И още се молил богомолецжт, препжлнен с безгранична любов и нежност кжм своя свят Идеал, подкрепян от неизчерпаема надежда . . .

А мряморният Идол упорито мжлчал . . . И нему му се струвало . . . Какво ли му се струвало? . . . Струвало му се, че замислените очи на нему всеобщият каменен Бог, мислено го гаят, ласкаят, че лека по-лека затупква в него истинско любяще сжрдце, че мряморжт оживява, раздвижва се и иска да го притисне, силно да го притисне с измолената любов и нежност и тогава той щел да бжде безкрайно щастлив . . .

И бедният богомолец се истински възраднавал . . .

А колко се маял наивният богомолец, защото неразбрал Идолжт неговата молитва от любов и нежност . . .

И о, чудо! . . . Безмжлвният до сега Идол, помржднал устни, разтворил уста . . .

— Говори, за да се почувствам за пръв и после-

ТЕМЕНУГИ

ден път истински щастливец, Идоле мой!—простенал с луда радост богомолецът и примрял . . .

А неговият свят Идол отвърнал:

— Идиот си ти! . . .

Примрялият богомолец нечул печалните слова на неблагоприятният Идол и още стоял и чакал, като непрестанно се молил и молил . . .

Такава е легендата за идола и богомолецът и такъв е краят ѝ.

Хр. Юруков.

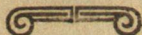
НАСТЖПИЛА е вече нощ. Тихнало.

Луната тжй спокойно грей—
умора върху цялото ми тяло
легнала е — не ми се пей! . . .

Не ми се пей! — Ти пееш в снжт си;
аз плача — Ти се смейш на мен.

И тихо е, звездичките трептят си—
о, няма в живота свен! . . .

Настжпила е вече нощ. Задавян
от сжлзи гледам на навжн;—
от никого плачът ми не споделян.
Не хващат ми очите сжн . . .

Асен Николов

САМОДИВСКИ ГРОБ

от К. М. Скопанов

Дивни и величествени са образите от страниците на далечното наше минало, от бурната епоха за свободата. Едного ли те са карали да се вдъхновява от великанските им подвизи, от чудната им самоотверженост?

Целокупния живот на петвековния роб сж възпети в много наши литературни произведения. Те сж единствения неразрушим паметник, който за винаги ще ни припомня за борбите и отчаянията, теглилата и нещастията на загиналите славно и изпжлнили достойно задачата си наши братя.

Не отдавна нашата литература получи един нов дар, който, като че се яви тжкмо на време, за да разкжса отчаянието и апатията, обладали народния дух, печални резултати от последните сжбития и ни припомни за блескавото и славно наше минало, преизпжднено с безсмжртни борци.

Това е малката историческа повест „Самодивски гроб“. Стройноста на стиха, свежото и нежно чувство, най-сетне близкия до народната душа сюжет, карат всеки един да изпитва истинска наслада и неволно да отправи поглед кжм забравеното и далечно минало.

Благой—героя на тая повест е олицетворение на онзи революционен и угнетен дух, на онзи купнеж за волен и свободен живот.

Юношеския идеализм, поетичната му душа сж ярко изразени в по-долните слова за изминалото детство.

„В край цветущ сжм аз роден
от слжнце вечно озарен,
де кат венец се възвишава
покрай игривите вжлни
Галичица от вся страна
високо—снежна, величава“

ТЕ М Е Н У Г И

„Тогава волно аз живех
дете безгрижно — и без страх
вжлните порех като лодкар
при своя дедо, стар рибар“.

Тежкото положение, в което се намирали неговите близки, най-сетне буйната и ламтяща за волност младенческа душа му често шепнели:

„Да бегаме — далеч навън
от роден кѳт, в широки свет

— — — — —
— — — — —

След свжршване на гимназията Благой станал учител на невежите си братя и свестител на заспалия народен дух. Но тук вече младоста поискала своята дан Ето как говори той за своята любов:

„Бе привечер, водите леко
трептеха тихо надалеко,
кога видех я пжрви пжт,
излезла, секаш, из вжлните“.

— — — — —

„И трепнах аз от болка нежна.“

— — — — —

Настаноло време на младежката тревога, но кратко било щастиего . . .

„Баща ми пжрви стана жертва“.

— — — — —
— — — — —

Сестра му я сполетява позор, а Невена я отвличат.

Нешастието с семейството му, отвличането на неговата любима предизвиква силна борба в душата на героя: мжст в гжрдѳ му закипява кжм своеволните тирани,

„И с чета тржгнах кжм селото
в харем, де скрита беше тя,
с другари верни от школото . . .“

— — — — —

С Ж Д Ж Р Ж А Н И Е:

1. Ст. Тодоров: Емил — разказ.
2. Т. Симеонов: Людмил — разказ
3. Пан. Тодоров: Phantásus — стих.
4. К. М. Скопакон: Последен вопл — стих.
5. Ас. Калоянов: Смуг — стих.
6. Люб. Георгиев: Ношта. Не отчаквай — стих.
7. Прев. З. Генчева: Акорди — скица
8. Звезделин Цонев: Спомни си — рецензия
9. Феликс: Силвестер —
10. Д. Йор. Нешин: Чакам — стих.
11. С. М. Симеонов: Аз бяж — стих.
12. Г. Н. Налбантски: Тихо в ношта — стих
13. Андрей Кочев: Орион — критика
14. Книжнина.

Редактор: Звезделин Цонев: